

СЛИВКІН Сергій Сергійович

Київський інститут Національної гвардії
України

ПРОБЛЕМИ КООРДИНАЦІЇ МІЖ ПІДРОЗДІЛАМИ ЗСУ, СБУ ТА НАЦГВАРДІЇ У КОНТРДИВЕРСІЙНІЙ БОРОТЬБІ

Вступ. Сучасна гібридна війна, яку веде Російська Федерація проти України, супроводжується активним використанням диверсійно-розвідувальних груп (ДРГ). Їхня діяльність створює загрозу як для військових об'єктів, так і для об'єктів критичної інфраструктури, державного управління та цивільного населення. Успішна протидія таким групам вимагає високого рівня координації між силовими структурами — Збройними Силами України (ЗСУ), Службою безпеки України (СБУ) та Національною гвардією України (НГУ).

Однак практика бойових дій свідчить про наявність серйозних проблем у взаємодії між цими структурами. Відсутність єдиного центру управління, слабка координація та фрагментований обмін інформацією призводять до дублювання завдань, втрати часу та зриву операцій. Під час активних бойових дій у Харківській та Донецькій областях у 2022–2023 роках було зафіксовано випадки, коли через неузгодженість дій між підрозділами операції з ліквідації ДРГ тривали довше, ніж це було можливо за умов ефективної координації.

Координація між ЗСУ, СБУ та НГУ у сфері контрдиверсійної боротьби залишається фрагментарною та недосконалою через прогалини у законодавстві, відсутність оперативного центру управління та відмінності в тактиці виконання завдань. Успішне вирішення цієї проблеми є важливим кроком до зміцнення національної безпеки та підвищення ефективності контрдиверсійної боротьби в умовах сучасної війни.

Мета дослідження — визначити основні проблеми у координації між ЗСУ, СБУ та Нацгвардією під час контрдиверсійних операцій та запропонувати шляхи їх усунення.

Роль ЗСУ, СБУ та Нацгвардії у системі протидії ДРГ. У протидії ДРГ ЗСУ, СБУ та НГУ виконують різні, але взаємопов'язані функції. Збройні Сили України відповідають за фізичне знищення ДРГ, патрулювання прифронтових територій та захист об'єктів критичної інфраструктури. Національна гвардія діє у ролі мобільного резерву, виконує завдання з охорони стратегічних об'єктів та проводить зачистки у тилкових районах. СБУ здійснює контррозвідальне забезпечення, виявляє агентурні мережі та проводить операції з нейтралізації ворожих інформаторів і диверсантів у тилу.

Хоча загальна структура протидії ДРГ виглядає збалансованою, на практиці існують серйозні проблеми у взаємодії між відомствами. Відсутність єдиного командного центру призводить до того, що під час операцій кожна структура діє за власними протоколами без узгодження із суміжними підрозділами. У 2022 році в Харківській області було зафіксовано випадок, коли виявлена ДРГ, що займалася наведенням артилерії, була ліквідована силами Національної гвардії. Однак агентурна мережа, яка забезпечувала диверсантів інформацією, залишилася не розкрита через відсутність оперативного обміну інформацією між Нацгвардією та СБУ.

Окремою проблемою є відсутність єдиного інформаційного каналу між ЗСУ, СБУ та НГУ. У прифронтових районах бойова обстановка змінюється в реальному часі, тому відсутність доступу до актуальної розвідальної інформації створює загрозу для виконання бойових завдань. Наприклад, у 2023 році в Донецькій області військова розвідка ЗСУ зафіксувала пересування диверсійної групи противника. Через затримку в передачі даних до підрозділів Нацгвардії операція із затримання групи була зірвана — диверсанти встигли залишити район дій.

Проблеми у взаємодії між підрозділами під час проведення контрдиверсійних операцій. Ключовою проблемою є розмежування повноважень між структурами. СБУ виконує функцію контррозвідки, але не має повноважень для безпосередньої ліквідації диверсійних груп у зоні бойових дій — це завдання покладається на ЗСУ та Нацгвардію. Через це у критичних

ситуаціях оперативні групи СБУ змушені координувати свої дії із військовими командирами, що створює затримку у прийнятті рішень.

У Харківській області у 2022 році під час ліквідації ДРГ сили Нацгвардії та СБУ діяли паралельно, але через відсутність єдиного командування вони проводили операцію за різними планами. Це призвело до втрати часу та втечі частини диверсантів із району операції. Подібні випадки демонструють необхідність створення єдиного оперативного штабу для координації дій між відомствами в реальному часі.

Ще однією проблемою є відсутність єдиного стандарту проведення контрдиверсійних операцій. Тактика ЗСУ орієнтована на ведення класичних бойових дій із використанням важкої техніки та артилерії, тоді як Нацгвардія та СБУ більше використовують методи розвідки, штурмові групи та тактику ближнього бою. У 2023 році під час операції в Луганській області військові та спецпризначенці діяли за різними алгоритмами, що призвело до випадків "дружнього вогню" та втрат серед особового складу.

Правові та організаційні причини недостатньої координації. Недостатня координація між ЗСУ, СБУ та НГУ значною мірою обумовлена прогалинами в законодавстві. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» визначає суб'єктами боротьби з тероризмом ЗСУ, СБУ та Нацгвардію, але не встановлює чіткого алгоритму взаємодії під час спільних операцій. Відсутність єдиної системи командування створює плутанину у ланцюгу прийняття рішень, особливо в умовах швидкоплинної бойової обстановки.

Наразі функції керівництва контрдиверсійними операціями покладені на Антитерористичний центр при СБУ. Однак центр виконує переважно координаційні завдання і не має оперативних повноважень для прямого керівництва бойовими підрозділами. Це призводить до того, що командири ЗСУ та Нацгвардії змушені самостійно ухвалювати рішення щодо нейтралізації ДРГ без узгодження з центром.

Досвід інших країн у координації контрдиверсійної боротьби. Ефективну модель координації демонструє Ізраїль, де операції з виявлення та

ліквідації диверсійних груп проводяться під єдиним командуванням ЦАХАЛ, МОСАД і ШАБАК. Оперативний штаб забезпечує централізоване управління силами та засобами, що дозволяє уникати дублювання завдань та оперативно реагувати на загрози в реальному часі.

У США система координації базується на об'єднаній роботі ФБР, ЦРУ та Пентагону. Під час проведення антитерористичних операцій діє спільний центр управління, який забезпечує безперебійний обмін інформацією та координацію тактики між підрозділами. Адаптація цих моделей для України дозволить підвищити ефективність контрдиверсійної боротьби.

Пропозиції щодо покращення системи координації. Для усунення виявлених проблем необхідно створити єдиний Центр контрдиверсійної координації при РНБО. Центр має забезпечити пряме керівництво операціями, обмін інформацією в реальному часі та координацію між підрозділами. Необхідно також внести зміни до законодавства щодо порядку застосування сили під час контрдиверсійних операцій, закріпивши чіткий алгоритм взаємодії між ЗСУ, СБУ та НГУ.

Висновки. Аналіз сучасних викликів у сфері контрдиверсійної боротьби в Україні свідчить, що координація між ЗСУ, СБУ та Нацгвардією залишається недостатньо ефективною. Відсутність єдиного центру управління, слабкий обмін інформацією між підрозділами та правові прогалини у визначенні повноважень створюють умови для затримок у прийнятті рішень і дублювання завдань під час операцій.

Окремі випадки ліквідації ДРГ у Харківській та Донецькій областях у 2022–2023 роках продемонстрували проблеми в тактичній взаємодії між підрозділами. Відсутність оперативного обміну інформацією та розбіжності у методах ведення бою призводили до затримок у ліквідації диверсантів і підвищували ризик "дружнього вогню".

Для вирішення цих проблем необхідно створити єдиний Центр контрдиверсійної координації при РНБО, який забезпечить централізоване керівництво операціями, оперативний обмін інформацією та узгодження тактики

між підрозділами в реальному часі. Також доцільно внести зміни до законодавства щодо порядку взаємодії між ЗСУ, СБУ та НГУ під час контрдиверсійних операцій та створити єдину базу даних для спільного користування силовими структурами.

Адаптація досвіду Ізраїлю та США, де успішно функціонують об'єднані центри координації антитерористичних операцій, дозволить значно підвищити ефективність боротьби з ДРГ в умовах гібридної війни. Вирішення виявлених проблем сприятиме підвищенню рівня національної безпеки України та забезпеченню стабільності у прифронтових зонах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 № 638-IV. — Верховна Рада України.
2. Закон України «Про національну безпеку України» від 21.06.2018 № 2469-VIII. — Верховна Рада України.
3. Малюк В. СБУ викрила 11 агентурних мереж з початку 2024 року. — Служба безпеки України.
4. Міністерство оборони України. Офіційні звіти про діяльність диверсійно-розвідувальних груп у зоні бойових дій. — mil.gov.ua.
5. НАТО. Операція «Resolute Support» в Афганістані: досвід боротьби з ДРГ. — nato.int.
6. Боровик М. О. Протидія диверсійно-розвідувальним групам противника підрозділами Національної поліції України в умовах воєнного стану. — Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. — 2024. — №2. — С. 45–58.
7. Трембовецький О.Г., Гулеватий Д.Ю. Методика роботи штабу прикордонного загону щодо пошуку і ліквідації диверсійно-розвідувальних груп противника. — Збірник наукових праць. — 2024. — №3. — С. 31–47.
8. Інновації та безпека: науковий дискурс. — Державна прикордонна служба України. — 2024.

9. Як Ізраїль забезпечує оборону та безпеку країни за допомогою спецпризначенців. — defence-ua.com.

10. Діяльність розвідників-диверсантів бойовиків посилилася одразу на кількох напрямках. — tsn.ua.